

tionis et penitentiae pro peccatis nostris exponit, postquam homo ad praesentis vitae terminum pervenit : « Ablata quippe villicatione, fodere non « valemus, quia finita hac vita, in qua tantum licet « operari, nequaquam ultra bonae conversationis « fructum, ligone devotae compunctionis licet in- « quire. »

10. — « *Fodere non valeo, id est,* » inquit Dionysius Carthusianus, « dura penitentiae opera « exercere non queo, abstinendo, me flagellando, « flendo, et vigilando. » Per ligonem, quae cum sudoribus et labore terram versat, intelligitur austeritas corporalis. Divites vero hac prerogativa gaudent, quod in vicem austeritatum corporalium, coelum sibi per elemosynas acquirere possint.

11. — Cajetanus dicit, quod villicus hic, se vitam suam fodiendo aut mendicando sustentare non posse, dicens, difficultatem insinnet illorum, qui sibi vitam eternam per abstinentiarum et orationum merita concedendam esse sperant, quando extra praesentis vitae tempus sunt constituti : « Vere « cum comminatio mortis adest, jejunare non « valemus et orare erubescimus, conscii male actae « totius vitae, nulla enim suppetit ratio, quod exau- « diamur. »

Mendicare erubesco.

12. — Albertus Magnus notat, mendicationem, erubescantiam quidem et confusionem conciliare, homini illustrioribus natalibus oriundo, et in deliciis et commoditatibus educato : « Erubescantia est « mendicare; » verumtamen considerat, quod dives ille epulo finita sua administratione, id est, vita praesenti terminata, a paupere Lazaro in sinu Abrahae feliciter degente, stillam aquae mendicaverit, tametsi irritae preces illius fuerint, imo jam mille sexcenti et amplius anni sunt elapsi, a quibus eandem continuo repetit petitionem, nec tamen quid unquam obtinebit : « Destituta villicatione « nemo mendicanti dabit, ex quo dives epulo a « Patre misericordiarum Abraham, guttam aquae « obtinere non potuit. »

13. — « *Mendicare erubesco, id est,* » inquit Dionysius Carthusianus, « adversa equanimiter « ferre non possum, seu alios ad intercedendum « pro me precari verecundor, nisi et ego ipse « aliquid boni agam, et temporalia tribuendo, « merear spiritualia mihi rependi suffragia. » Quae expositio optime convenit cum illa, quam hisce verbis adhibet Lyranus dum ait : « Quia verecun- « dum debet esse hujus mundi divitibus, petere a « pauperibus, et religiosiis suffragia spiritualia, et « non rependere eis in temporalibus bonis. »

14. — Didacus Stella ait : « Deum orare, seu alios, ut pro me intercedant, requirere pudet, « quia perseverare in oratione non possum, coram « autem Deo, qui peccata mea cognoscit, apparere

« non audeo, praeter confusionem et verecundiam deli- « corum meorum. »

15. — Chrysologus verba illa interpretatur de confusionem iudicii, in quo anima rea examinanda et condemnanda erit : « Confusionem futuri iudicii « pertimescit, in quo jam non penitentis tempus « est, sed poenarum, et ubi reus plus de conscientia, quam de gehennae erubescit incendio. »

16. — Porro haec erubescantia et pudor, quo multi in mortificationibus et exercitiis spiritualibus suffunduntur, plurimos, quotidiana experientia teste, retrahit ab operibus bonis et virtuosis. Angelicus Doctor illa verba S. Pauli, *Rom.*, 1, 16 : *Non erubesco Evangelium, exponens; causam declarat, cur illi, qui baptizantur, in fronte quoque sacro Chrismate deliniantur et cruce signentur* : « Inde « est, » inquit, « quod baptizati linuntur Chrismate « in fronte signo crucis, ubi est sedes verecundiae « ne scilicet Evangelium erubescant. » S. Bonaventura super illa Christi verba, apud S. Lucam, ix, 26 : *Qui erubuit me, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, et Patris, et sanctorum Angelorum, exemplum adducit S. Pauli, dicentis : Non erubesco Evangelium, virtus enim Dei est; potius erubescere debemus vilitatem peccati, juxta illud, Rom., vi, 21 : Quae fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?*

Additiones.

a. — *Ait autem villicus intra se : Quid faciam?* In magnis angustiis se videt constitutum iniquus villicus; et ideo timor iudicii sollicitat mentem ad procurandum subterfugium. Videns enim se max esse iudicandum, requirit remedium intra se. Non se excusat, non crimen negat; sed culpa convictus omnino obmutescit et valde anxius cogitat in animo suo : *Quid faciam?* O stulta cogitatio et cogitatio indurati peccatoris, qui illud tempus Deo pro penitentia destinat, quod maxime inopportunitate est, qualis mortalis vitae infirmitas et agonia mortis. S. Basilii Magnus in oratione quarta de penitentia, de quodam, qui penitentiam ad agonem usque mortis distulit disserens, ait : Tu merore conficiuntur, alieni spernunt, atque nihili pendunt, amicus etiam ad commonefaciendum tardus est, timens ne te magis perturbat. Quid si te medicus sanitatem tibi promittendo decipiat, de sanitate non desperes, eo quod natura vitae sis cupidus? Mors impendet et qui abducunt urgent; quis te amabo eximet, ac ex tantis malis eripiet? Deusne ille quem contempsisti? At hic minime preces tuas non audit, cum et tu ipsum non exaudieris. Promissane exsolvet, quasi vero prius datis probe usus sis? Nemo te inanibus verbis circumveniat : imminet enim tibi subita pernicies et « mors procellae instar aderit. Veniet Angelus « mœstus et horridus, violenter abducens ac tra-

« hens animam tuam peccatorum vinculis constrictam, ac frequenter se convertentem ad ea, quae « hic sunt, denique lugentem sine voce, cum jam « lamentationis instrumentum sit sublatum. O quam « te ipsum excrucietis! O quantum ingemiscet, « frustra jam penitentiam ob mala consilia agens!» Quando sanctissimus Christi Praecursor prima omnium vice regnum Caelorum nobis propinquum esse nuntiavit, in haec verba locutus fuit : *Poenitentiam agite; appropinquavit enim regnum Caelorum?* Ecce tibi qualiter pro regno Caelorum acquirendo penitentiam exegerit et hanc non qualemque, sed veram, sed fructuosam, sed dignam penitentiam; ideo enim expresse subiungit : *Facite dignos fructus penitentiae.* Hic pariter est sensus sanctae Matris nostrae Ecclesiae, quae in litanis ita nos orare docet : « Ut ad veram penitentiam nos perducere digneris. » Quoniam vero modo homo aliquis per multos annos in peccatis inveteratus, in illo ultimo vitae momento dignos penitentiae fructus producere poterit. S. Bernardus interrogat dicens : « Quid « dissimulant homines in vita sua agere penitentiam et extrema de confessione praesumunt? Quo- « modo sub unius horae articulo revocari possunt « omnia animae membra, cuius concupiscentiae et « desideria per totum mundum sparsa sunt et ubi- « que terrarum velut quodam visco tenentur? Non « dico, ait Dominus, quin et talium salvem aliquos, « polens sum enim in momento omnia revocare; « sed non congregabo conventicula eorum de sanguinibus, id est, de iis qui in sanguine perseverant, « donec multiplicatis infirmitatibus deserantur a « peccatis, antequam deserant ea. Non magna talium conventicula congregabo. »

b. — S. Bonaventura ait : « Timor iudicii sollicitat mentem ad procurandum subterfugium, ideo « videns villicus se esse iudicandum, requirit remedium : *Ait autem intra se.* Non se excusat, nec « crimen negat, sed culpa convictus, se reum « agnoscens, cogitat de remedio. Servit hoc contra « eos qui statum nituntur occultare conscientiae « propriae et abscondere vel negare peccata sua. » Vitium est antiquissimum, a nostris originatum propter parentibus, ille celandi, culpamque abscondendi pruritus : *Si abscondi quasi homo, inquit Job, peccatum meum.* Hebraeus habet : *Si abscondi quasi Adam.* Si quisquam alius, opportunissime profecto ad intentum discurrit S. Gregorius, *lib. XXII Moral.*, ix, dum ait : « Usitatum humani generis vitium « est, et latendo peccatum committere, et commis- « sum negando abscondere, et convictum defen- « dendo multiplicare. » Cujus abusus hanc assignat originem : « Ex illo quippe lapsu primi hominis « haec augmenta ducimus nequitiæ, ex quo ipsam « radicem traximus culpae. » Idem porro Sanctus, citatum Job textum ponderans in eodem capitulo, resuscitavit immisceet historiam Lazari, cui Christus

non dixit : *Tibi dicitur : surge,* prout alteri imperabat filio viduae, sed : *Veni foras.* « Mortuo Lazaro, » inquit, « qui mole magna premebatur, nequaquam « dicitur : Reviviscere, sed : *Veni foras.* Ex qua « scilicet resurrectione, quae gesta in illius est cor- « pore signatur, qualiter nos resuscitemus in « corde; cum videlicet mortuo dicitur : *Veni foras,* « ut ab excusatione, atque occultatione peccati, ad « accusationem suam ore proprio exire provocetur, « quia igitur haec occultationis culpa in humano « genere vehementer excrevit, bene beatus Job, « cum diceret : *Si abscondi peccatum meum,* inter- « posuit : *Quasi homo.* Hominis quippe proprium « conspicit, quod ex parentis veteris imitatione « descendit. »

c. — Ecce quantis in angustiis se collocatum reperit iniquus villicus, quia, ut inquit D. Petrus Chrysologus, « unde sibi jam succurreret, non ha- « bebat. » Ecce amicos, fratres, ac consanguineos habebat villicus; at vero cum constituitur coram Deo iudice, ad reddendam rationem suae villicationis, ac vitae, omnes illi statim evanescent, ac auferuntur, nullusque relinquitur, a quo levamen auxiliumque habeat. Sic erit in extremo die iudicii.

d. — *Fodere non valeo, mendicare erubesco.* Ad haec verba pulchre D. Petrus Chrysologus, *Serm. cxxv* scribit : « Confusionem futuri iudicii pertimescit, in quo jam non penitentis tempus est, « sed poenarum; et ubi reus plus de conscientiae « quam de gehennae erubescit incendio. » Qui, o miser homo, te in tantis angustiis redegit, ut jam de praesenti dicas : *Mendicare erubesco?* Solum ad reddendam rationem vocaris et nondum aliqua poena imposita affligeris. Cur ergo tanto mendicandi rubore conturbaris? Plus sane torquebatur, ipsa conscientia criminum, quam omni gehennali incendio. Intolerabilior enim conscientiae cruciatus, quam omne inferni supplicium. Legitur, *Isa.*, lxxvi, 24 : *Vermis eorum non morietur.* Per hunc verbum communiter male conscientiae remorsus, qui velut crudelissimus carnifex damnatos cruciabat. Unde S. Augustinus ait : « Inter omnes tribulationes humanae animae et innumerabiles afflictionum molestias, nulla est major afflictio, quam conscientia delictorum. » Advertendum porro est, Christum de poenarum illarum acerbitate disserere volentem, non sine mysterio ignem simul cum verme conjunxisse; siquidem non tantum semel, sed trinitas in solo capite nono Marci, haec verba repetuntur : *In ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non morietur.* Et ideo S. Augustinus querit : « Seipsum « quo fugiturus est homo? Quocumque fugerit, se « talem trahit post se, et quocumque talem trahit « post se cruciat se. In se est poena sua, quem tor- « quet conscientia sua. » Idem quoque S. Doctor solli Deo reservatum esse dicit hujus cruciatus poenae rare acerbiter, siquidem ab ipso immediate hic

cruciatu animæ et corpori reprobi infligitur. « Deus » scilicet tantam penam animæ, tanta tormenta. » S. Bernardus, in Meditationibus, hunc cruciatum expendit sequentibus verbis : « Extorret cælo in carne » cruciabantur per ignem, in spiritu per conscientiam vermum. » Quod et S. Prosper confirmat, dicens, damnatos « educissimis in æternum dilacionari vermibus, nec puniri. »

e. — Villicus vir nobilis, divitiis opulentus, in deliciis enutritus, cum imminentem paupertatem considerasset, laboriosis operibus nesciebat insistere, tum ob virium imbecillitatem, tum ob dissuetudinem : *Qui enim delicato a pueritia nutriti servum suum, postea sentit eum contumacem, Prov., XXII, 21, non solum ad opus et laborem, sed etiam ad virtutem. Ad rem moralissimè Didacus Stella, in Luc., ait : « Potere non valeo, hoc est, dura penitentia exercere nequeo, abstinere, flendo, jejuniando et alia hujusmodi operando. Quamvis enim hæc opera sint viris perfectis dulcia atque facilia, qui consuetudine excitatos sensus habent, et omni virtutum actione spiritualiter delectantur, mihi tamen, qui educatus sum in deliciis et libertate, durum et rigidum videtur virtuti operam novare. »* Hæc sic penitentiam reddit difficilem, in extremo, consuetudo inveterata.

VERSUS 4.

Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero a villicatione, recipiant me in domos suas.

1. — Lucas Brugensis dicit : « Secreto apud se loquens, seipsum intelligit ; » in consilium advocat omnes animæ potentias, ad consultandum negotium maxime arduum, quod præ manibus habebat, negotium nimirum salutis æternæ. Etenim dum homo in manifestis hæret gravibusque periculis, ad intercessionem Sanctorum recurrit, sunt vota, manus ad elemosinas erogandas extendit, optima firmiter concipiuntur proposita, ita quoque hic villicus necessitate et animi anxietate coactus, faciebat. Unde Lyranus circa hæc verba ita scribit : « Quia bona temporalia eis distribuam, ut, cum amotus fuero, recipiant me in domos suas, id est, per eorum suffragia et merita recipiam in beata vita. »

Additio.

a. — Scio quid faciam, ut cum amotus fuero, etc. Astutum et malum consilium excogitat, consultori ipsi pessimum, magis de acquirendis amicis, quam de resarciendis male expensis divitiis, qui in eo totus intentus esse debebat, quomodo amissam reconciliaret gratiam et injuste expensa recompen sare posset ; imo, ratione temporis, plus dissipat, quam ante fecerat. O male suada ratio ! Videtur hic villicus a sensualitate sua seductus omni iudicio et ratione esse destitutus. Hæc merces semel com-

missi peccati est. Quid enim rationabilis exco gitare deberet, quam totis viribus contendere ; ut satisfaciens domino, hanc domini indignationem evitet, penesque villicationem se manteneat ? Probrosus enim est diviti, nobilique viro, culpa sua ad extremam miseriam redegit, ut mendicabulo vitam sustentare cogatur. Quomodo igitur tempore reddende rationis plus ardet in fraude ac de bonis sibi creditis dispergit, quam tempore suæ functionis ? Videbatur enim valde conveniens prudentiæ, quod ipsa approximatio persolvendi computationem honorum, cohiberet manus a majori dissipatione honorum, præcipue cum ille non haberet unde ea posset compensare. Scilicet, ait D. Chrysologus, *Serm. cxxvi* : « Aufertur pudor, violatur » innocentia, verecundia tota sepelitur, ubi villicus » reddende rationis tempore, plus ardet in fraude, » quam tempore villicationis anhela vit in luxu ; et » qui ante substantiam vacaverat dissipando, va » quando chirographa, quod remanserat, plus ever » tit ; nec curat unde possit scire quod deeat, » sed quod remansit, quomodo possit minorari, » exco gitat. » Et hoc est quod Sapiens ait : *Impius, cum in profundum venerit, contemnit.* Peccator enim per consuetudinem habituat, in profundum male conscientiæ, cæcitat, desperacionis, pertinaciæ, jactantiæ et damnationis æternæ corruit. Ille quo que se et suam conscientiam contemnit, leges, homines, penas et verecundiam flocci pendit. Idem Christum in die festo mortem nequaquam inferre decreverat, ne forte populus flocci feret in populo. Cur igitur decretum istud, tanta cum unione et concordia stipulatum, non observavit ? Certum est enim quod tam sacerdotes quam magistratus, principes synagogæ et pontifices populi, omnes concorditer crucifixionem Christi in solemnissimum totius anni die, erat enim magnus dies ille sabbati, perfici arserint ? Sed respondetur cum Cajetano : « Impii est » vilipendere jura et homines. » Pontifices enim et principes synagogæ jam dudum odio contra Christum adeo intoxicati fuerant, ut accepta occasione, rabiem suam contra Dominum emovendi, nullum haberent respectum, sive resolutionis antea ab ipsis concorditer factæ, sive solemnitatibus Paschalis ab ipsis profanandæ, ne occasionem Christum necandi amitterent.

VERSUS 5.

Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo : Quantum debes domino meo ?

Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui.

1. — Albertus Magnus hic ait : « Ecce ejus, quod » definitur per opus impletio ; multi enim sunt, » qui optime consiliantur, et non faciunt per opus,

« hic autem et prudens fuit in consilio, et efficax » in opere. »

Quantum debes domino meo ?

2. — Lucas Brugensis eorum hunc, quantitatem, quam hi debitoribus domino suo debebant, optime scripsit ostendit, ideoque interrogat, quomobrem illos de quantitate debiti exponenda requisierit ? Et respondet, id eorum, « non quod » ignoret rogasse ; apud quem cautio servabatur, » sed ut ille confessus debitum, intelligat, quantum » hic eorum beneficii sibi præstat, dimidium » debiti remittens. »

3. — Albertus Magnus in sensu morali per hoc debili, peccatum interpretatur, hæc enim in oratione Dominica sive quotidiana, debita appellantur : « Dimitte nobis debita nostra. Hæc questio fit » in confessione de peccatis. Unde *Matth., vi, 12* : » Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus » debitoribus nostris ; hoc enim debitum minister » debet discrete requirere. »

4. — Chrysologus aliam ponderationem adducit, dum ait : « Reddende rationis tempore, plus ardet » in fraude, quam tempore villicationis anhela vit » in luxu. » Si enim antea priusquam ad villicationis suæ rationes reddendas postularetur, bona Domini sui dissipavit, nunc illa multo amplius disperdit, dum debitoribus Domini sui condonat in quantitate notabili, quod suum non erat. Unde clare satis verum esse videtur quod, *abyssus abyssum invocet. Psal. xli, 8.* At vero si illum excusare velimus, dicendo, id ipsum fecisse, quia periclitabatur fama ejus, quæ longè superioris ordinis est, quam bona temporalia, cur non potius dicimus, quod, ex quo omnem honoris et reputationis stimulum, imo et quamvis conscientie remorsum perdidit omnia sibi licita esse existimaverit ; unde bene dicitur : *Diffamatus est, quia quando quis eo pervenit, ut bonam famam et existimationem inter homines amiserit, tunc impudens et inverecondus fieri incipit, adeo ut nullus sit excessus adeo enormis, quem non committit.* Unde Chrysologus ait : « Aufertur pudor, violatur inno » centia, verecundia tota sepelitur : *Impius cum in » profundum venerit, contemnit. Prov., xviii, 3.* »

Additio.

a. — Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui, etc. Ad gratias sibi referendas, dum villicus iste cupit cogere debitorum animos, expende, quali astu utatur ; et oleum et triticum domini sui remisit illis. Et quis non referat gratias Deo tritico donatus ? Post cenam ultimam Jesu, notabat Matthæus, *xxvi, 10, quod hymno dicto exierunt in montem Oliveti.* Circa quæ verba inquit D. Paschasius, *lib. XII in Matth.* : « Hoc est quod in Psalmo legimus. » *Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terræ ;*

« quoniam nemo hujus adipe frumenti satiatas, » neque hujus dulcedine sanguinis Christi ebrius, » jam repletus cessat a laude Dei. » Hoc enim sacrificium corporis et sanguinis Christi institutum est ad referendas pro continuis acceptis beneficiis gratias. Psalmista inveniuntur in Ecclesia, spiritu prophætico prævidit instituendum sacrificium quod præterquam quod propitiatorium et impetratorium esset, insuper in gratiarum actionem ordinatum fuit, pro innumerabilibus, iisque continuis, larga Dei manu in nos collatis beneficiis, ideoque celo gratias acturus dicebat, *Psal. cxv, 12 : Quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi ?* Oculumque in calicem conscientie salutarem, id est, in Missæ sacrificio, subjungit : *Calicem salutaris accipiam... Tibi sacrificabo.* Quam forte ob causam ritus jubet Ecclesiasticus, ut Sacerdos ante consecrationem, in Præfatione tributum offerat gratiarum, dicendo : « Gratias agamus Domino Deo nostro, » cui respondet minister : « Dignum et » justum est, » repetitque Sacerdos dicens : « Vere » dignum et justum est, æquum et salutare, nos » tibi semper et ubique gratias agere. » Ideoque S. Augustinus nos admonet dicens : « Sacrificis » Deum non egere quis nescit ? Sed nec laudibus » nostris eget. Verum sicut nobis, non illi utile est » laudare Deum, sic nobis, non illi utile est offerre » sacrificium Deo. » Concilium Tridentinum de Sacramentis in genere tractans, hanc iis attribuit laudem : « Per quæ omnis vera justitia vel incipit, vel » cepta augetur. » Illic autem effectus longe excellentior in Eucharistia, tanquam in sacramento et sacrificio relucet, ut prouide S. Epiphanius de Missa agens, in quadam ad Joannem Episcopum Jerosolymitanum epistola, Eucharistiam appellare non dubitet, « Christianorum præcipuum salutem ; » cujus fines, ob quos instituta fuit omnino sublimissimi sunt, scilicet ad infinitam Sanctissimæ Triadæ dandam gloriam ; ut Christus tanquam Sponsor suæ semper præsens adesset Ecclesiæ Sponsus ; ut vivam in se fideles semper forent mortis Christi, redemptionisque nostræ memoriam ; ut infinitam justitiæ divine nostris identem irritatæ peccatis offerret satisfactionem ; ut per infinite gratiarum actionis actus Deo placeret, immensamque illi præstaret complacentiam, tam dilecti ab eo pignoris oblatione pietatem nostram auget, et devotionem, et nostram æternam assuret salutem.

VERSUS 6.

At ille dixit : Centum cados olei ; dixitque illi : Accipe cautionem tuam, et sede cito, et scribe quinquaginta.

1. — Lucas Brugensis litteralem horum verborum sensum declarans, hunc illorum sensum esse dicit : « Scito remissio tibi opera mea reliquos »

« quinquaginta cados, et postquam amotum me
« videris a munere dispensatoris, memineris hujus
« mei erga te beneficii. »

2. — Rupertus Abbas Tuitiensis moralem horum
verborum sensum ita exponit : « *Accipe cautionem*
« *tuam*; singulis dicit : *accipe cautionem tuam*, quod
« est dicere : tantum tibi caveas, ut de cetero
« emendes. »

3. — Dionysius Cartusianus ad vocem, *cito*, se
reflectens, dicit : « Celeriter enim agenda sunt
« opera, presertim misericordiae, sicut enim *hila-*
« *rem*, ita et celerem *dorem diligit Deus*; et qui
« cito dat, bis dat; nescit dare, qui dare tardat,
« propter quod asserit Augustinus : Et rem perdit
« et meritum, qui pauperem molesta mora sus-
« pendit. »

Adiciones.

a. — *At ille dixit : Centum cados olei, etc.* Ques-
tio praesens inquitur cur villicus, qui diabolum pre-
figurabat, ut existimat D. Gaudentius, *lib. ad*
Geminianum, toto suo conatu intendit, ut debita
Domino suo integra non solvantur, cur illi qui
oleum tenebatur solvere, non viginti, sicut in tri-
tico, persuadet defraudare; cur illi qui centum
coros tritici debebat, sufficiens reputat, si viginti
diminat, cum in oleo quinquaginta fuerent; cur
minorem numerum in tritico quam in oleo inten-
dit? Respondet D. Gaudentius citatus : « Nec illud
« oliosum est, quod major numerus deperit Do-
« mino, cui debitoris sumus ex operibus oleo figu-
« ratis quam ex tritico ad vitalis fidei specimen
« comparato. » Minoris ac parvi numeri fraus ex
tritico reputatur maxime exitialis ac damnosa ser-
vis. Quamvis enim aliarum omnium virtutum di-
midiam partem diabolus tibi auferat, pro certo
habe non tantum damnum tibi inferre, ac si paucis
viticibus pabulo tritici divini defrondet ac separet.
Tot sunt gratiarum dona, quae in divino Sacra-
mento communicantur, ut illius parva abstinencia
maximum negotium facessat diabolo, illique
maxime placeat. Spiritualis animae nostrae vita,
per gratiam, amicitiam Dei, perque charitatem et
amorem divinum respirat, dicente Joanne Apostolo
et Evangelista : *Qui non diligit, manet in morte*. Ast
ecce in vobis praesens hujus vitae manutenendae
nutrimentum : *Nisi manducaveritis carnem Filii*
hominis et biberitis ejus sanguinem, non habebitis
vitam in vobis. *Joan.*, vi, 53. Ubi S. Cyrillus Alexan-
drinus ait : « Vivificat sanctum Christi corpus eos
« in quibus fuerit et in incorruptione conservat. »
Quo supposito fundamento se intelligere non posse
affirmat Sanctus illorum stultitiam, qui hunc ab-
horrent cibum, rariusque ad ipsum accedunt : « Si
« cunctanter et longo temporum spatio, Eulogiam
« frequentare desinant, et ex eo quod nolunt ei
« mystice communicare, damnosum melum, ac
« religionem praetextant, intelligant aeternae vitae

« seipso excludere, dum vivificare renunt, et
« recusationem illam, tameniam a metu et religione
« profecta videtur, in laqueum cedere et scanda-
« lum. » Non approbat Sanctus, quod quisquam ab
hoc Sacramento sese elonget et sub solo timore,
majorisque reverentiae praetextu; panem Angelo-
rum frequentet rarius; adeoque autumat, in hoc
astuti serpentis laqueum, et dolium latere recondi-
tum : quid ergo dicemus de illis, qui ad illud acce-
dere culpabiliter et per propriam negligentiam
omittunt, imo hanc frequentiam contemnunt et ad
imitationem Hebraeorum, Paradisi manna nauseant
et fastidiunt : *Omnen escam abominata est anima*
eorum et appropinquaverunt usque ad portas mortis?

b. — Tam oleum quam triticum charitatis est
symbolum. Cum igitur servi isti domino suo nihil
debuerint praeter triticum et oleum, signum est nos
quoque nihil ei debere praeter charitatem. « Solve
« tributum amoris, et Domino noveris esse satis-
« factum, » inquit Richardus de S. Victore; per
amorem namque Dei omnes adimplentur leges,
tam haecenus emanatae, quam quae a principio in
finem usque saeculorum a divino Legislatore eman-
abant. Eruditissimus Idiota, in aureo illo tractatu
quem post se de amore Dei scriptam reliquit, ita
nos instruit : « Quidquid latet et quidquid patet in
« divinis sermonibus, et in tota sacra Scriptura,
« dilectio ipsa comprehendit; nam tota lex, imo
« tota Scriptura, aut praecipit, aut consultat ea
« faciunt ad tuam et proximi dilectionem. » Et
quidem, ni fallor, a S. Augustino idipsum didicit,
qui fere iisdem verbis idipsum postscriptum reli-
quit, dum ait : « Si non vacat omnes paginas Scrip-
« turarum evolvere, tene charitatem, et in ea
« invenies omnem scientiam; quid est autem finis
« praecipit, nisi praecipit adimpletio? Quid est
« praecipit adimpletio, nisi legis plenitudo? Quod
« ergo tibi dixit : *Plenitudo legis est charitas*, hoc
« etiam hic dixit : *Finis praecipit est charitas*. »

c. — Convocatis debitoribus domini sui, non
omne debitum dimisit villicus, sed aliquam partem;
nam ei qui centum olei cados debebat, dixit : *Scribe*
quinquaginta, et ei qui centum coros tritici debebat
dixit : *Scribe octoginta*. Allegorice, demon villicus
iste erat, qui hanc machinatur artem, ut non statim
ad omnia praecipit transgredienda persuadet,
nam si in exordio suae tentationis in omne scelus
praecipitaret, illum homines exhorruissent. Sinit
ille aliqua virtutum opera exercere ac solvere, et
ad violanda tantummodo quaedam praecipit pro-
vocat, quia minimus ad animam nostram aditus
demoni sufficit, ut deinceps omnem suam mali-
tiam in ipsam infundere possit. Dubitare quidem
non licet, quia Judas una cum aliis Apostolis colle-
gis suis vitam duxerit Apostolicam Christumque in
jejunis, in peregrinationibus, in actibus humilitatis
et mortificationibus secutus fuerit. Itemque

Evangelium ferventer praedicaverit, miracula pa-
traverit, et orationi saepius incubuerit, et tamen
demon in cor et animam ejus aliqualem aditum
habebat, tenebatque concham hanc apertam, quod
unicum, ad inastimabilem animam etiam Apostoli
alienus gemmam rapiendam et devorandam, Deum-
que ex eadem anima expellendum abunde sufficit.
S. Jacobus ait : *Qui totam legem servaverit, offendat*
autem in uno, factus est omnium reus. *Jac.*, II, n. 10.
Et S. Paulus, I *Cor.*, x, 21 : *Non potestis mensae*
Domini participes esse et mensae demoniorum. Quot
sunt inter Christianos qui sibi persuasum habent,
quod Deum in corde suo habeant, eo quod se in
multis devotionibus et exercitiis spiritualibus quoti-
die occupant, licet caeteroquin suum quoque mini-
mum aditum, vel locum diabolo indulgeant, sed
falluntur turpiter, quia ut apud Oseam dicitur :
Divisum est cor eorum, nunc interibunt. Et S. Augus-
tinus ait : « *Vae duplici corde*, quia in corde suo
« partem faciunt Deo et partem diabolo; iratus
« enim Deus, quia fit ibi pars diabolo, discedit, et
« totum diabolus possidebit. »

VERSUS 7.

Deinde alii dicit : Tu vero quantum debes? Qui
ait : Centum coros tritici; ait illi : Accipe litte-
ras tuas, et scribe octoginta.

VERSUS 8.

Et laudavit dominus villicum iniquitatis, quia
prudenter fecisset, quia filii hujus saeculi prudentiores
filii lucis in generatione sua sunt.

Et laudavit dominus villicum iniquitatis.

1. — Venerabilis Beda, in hac parabola non
omnia nobis imitanda esse monet : « Non omnia, »
inquit, « debemus ad imitandum sumere; non
« enim aut Domino nostro faciendae est in aliquo
« fraus, ut de ipsa fraude eleemosynas faciamus,
« aut eos, a quibus recipi volumus, in tabernaculo
« aeterna, tanquam debitores Dei, et Domini nostri
« fas est intelligi, cum justi et sancti significentur
« hoc loco, qui eos introducant in tabernacula
« aeterna, qui necessitatibus suis terrena bona com-
« municaverint; » de quibus ut idem Beda notat,
Salvator noster pariter dicit, quod si quis ex amore
ipsius, alteri calicem aquae frigidae dederit, mercedem
et remunerationem suam minime sit amissurus;
tandem idem venerabilis Abbas concludit, id
dictum esse, « ut intelligamus, si laudari potest ille
« a Domino, qui fraudem faciebat, quanto amplius
« placeant Domino Deo, qui secundum ejus praec-
« ceptum illa opera faciunt. »

2. — Didacus Stella sententiam suam sequenti
similitudine, a Predicatore desumpta dedit, qui,
ut auditores suos ad orationem, et alia opera bona

facienda extimulet, iisdem dicit : « Ecce fures et
« latrones vigilant tota nocte, ut furentur et praer-
« dentur cum periculo vitae suae, cur ergo tu non
« vigilabis ad orationem et bona opera, spe aeterna
« mercedis? » Talis enim Praedicator fures laudat,
non de latrocinis, quae committunt, sed de sollicitu-
dine, vigilantia et astutia, quam ferando adhibent.
Similiter adducit aliud exemplum mulieris
ejusdem, quae se adornat, ut alios ad sui concupi-
scentiam extimulet, indeque per consequentiam
deducit, quanto magis nos solliciti esse debeamus,
ut animas nostras sanctis exornemus virtutibus, ut
Deo sponso nostro placeamus : « Non laudatus
« modus quem habuit, nec media accipiens aliena, »
exemplo nobis esse debet, inquit, de hoc villico,
sed prudentia, qua necessitatibus suis prospexit.

3. — Jansenius observat, quod dum Salvator
noster hunc villicum laudat, laus illa non super
fraudem, sed super astutiam et promptam inven-
tionem, quam ad medendum et consulendum in-
demnitati suae, excoGITAVIT : « Non quod fraudem
« commisisset, sed quod prudenter fecisset sibi
« prospiciens in futurum; » sicut quando scelus
quoddam ab alio astuto et ingenioso, cum stratagemate
et inventionem patrum audimus, non delictum
commendamus, sed ingenium : « Quemadmo-
« dum cum audimus ab aliquo patrum facinus,
« sed ingeniose etsi damnatum factum, laudamus
« tamen ingenium, dolensque eum aut alios non
« in aliis rebus melioribus tale ingenium exercere,
« quod et hic Salvator quasi aegre ferens subiecit,
« quia filii hujus saeculi prudentiores, etc. »

4. — Glossa ait : « Non de fraude, sed de pru-
« dentia, quamvis peccatum laudat, unde licet
« villicus aliqua habeat in se vituperabilia, prae-
« cendi tamen modus potest in exemplum bonorum
« trahi; » adducitque serpentis exemplum, qui
abominabilis est ratione veneni, quo mortem homi-
ni conciliat, et tamen alia ex parte illum nobis
proponit Christus, ad imitandam ejus prudentiam,
Matth., x, 16 : *Estote prudentes sicut serpentes*, quia
ex naturali quodam instinctu, ut caput salvet,
totum reliquum corpus lesionis periculo exponit :
« Sic villicus iste detestandus est, quia fraudem
« commisit, ratione ejus villicus iniquitatis dici-
« tur; et laudandus est, quia prudenter sibi contra
« periculum remedium adinvenit. »

5. — Lyranus idem exemplificat in divitiis, qui
nequaquam laudari merentur, quod substantiam
suam in rebus illicitis prodigant : « Sed de hoc,
« quod prudenter se convertunt ad distribuendum
« bona in piis operibus, ut per hoc provideant sibi
« in vita futura, quia sola eleemosyna est comes
« defunctorum, ut dicit Augustinus. »

6. — Theophylactus Antiochenus ex his verbis,
pro Pastoribus et Praelatis Ecclesiasticis, insigne
quoddam instructionem deducit, dicens : « Hanc

« comparationem Salvator villico justitiae, id est, « Episcopis dedit, ut quomodo domino suo fraudem fecit, ut haberet, unde postea viveret, ita « Episcopi non omnia peccata ulcisci debeant, sed « locum penitentiae reservare eis conveniat, cum « præsertim ipse Dominus dixerit: *Nolo mortem « peccatoris, sed ut convertatur a vita sua, et vivat:* « ideo autem laudavit Dominus fraudatorem domini sui, ut ejus sequentes exemplum, non omnia « debita exigamus. »

Quia prudenter fecisset.

7. — Origenes, in *Catena* S. Thomæ citatus, sensum, quo hæc prudentia intelligenda est explicans, textum illum Prudentes, III, 1, adducit, ubi dicitur: *Serpens erat callidior, vel ut Septuaginta legunt: « Prudentissimus erat, ubi prudentiam non « virtutem dicit, sed astutiam, ad mala inclinatio- « nem habentem, et secundum hoc dicitur, quod « dominus laudavit villicum, quia prudenter egisset, hoc est, callide, et forsitan quod dixit, laudavit, non secundum veram commendationem, « sed abusive dictum est. »*

8. — Lucas Brugenensis inquit in textu dicitur: « Prudenter, pro eo, quod est industrie, callide, nec enim virtus prudentia esse potest, quæ cum « injustitia conjuncta est: porro rarus invenitur « dominus, qui hujusmodi industriam laudet, conjunctam cum tanto damno suo, sed ponit Christus « virum prædicitur et liberalem, qui hujusmodi « jacturam parvifaciat, magisque delectetur ingenio dispensatoris, solertier sibi providentis, quam « contristetur de damno, quod hinc ipse patitur. »

9. — Cajetanus alium sensum insinuat, quo Christus hoc nomen prudentiæ dici potest intellexisse. « Appellatur prudentia, non recta ratio « absolute, sed recta ratio ad suam utilitatem. » Chrysologus, *Serm.* cxxvii, ait: « Meruit laudem « domini sui, quia in chyrographis non fraudem « molitus est, sed salutem. »

Quia filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

10. — Chrysologus verba illa de populo gentili et Hebræo explicat: « Ita intelligendum est, quia « qui erant filii sæculi quondam, id est, Gentiles, « nunc electi sunt Dei, et qui erant filii Dei, hoc « est, Judæi, nunc in filiis sæculi sunt relicti; in « regeneratione sua, qua renati sunt, non qua « nati sunt; scribantur hæc, inquit, in generatione « altera; *Psal.* c. 19. Altera hæc est generatio quæ « venturum Dominum. *Psal.* xxii, 6. »

11. — Jansenius ait: « In generatione sua; « perinde est, ac si apertius verti posset, in genere « suo, hoc est, eo modo, quo tales dicuntur prudentes. Sensus ergo est, quod filii hujus sæculi, « suo modo prudentiores sunt, et callidiores ad

« prospiciendum sibi de iis, quæ ad præsens sæculum pertinent, quam filii lucis ad curandum ea, « quæ ad vitam illam pertinent, quam ipsi spectant, non quod illorum prudentia semper vincat « horum prudentiam, sed quod ut plurimum sic « fiat. »

12. — His verbis sibi invicem opponit homines mundanos, hominibus spiritui et perfectioni Christianæ deditis, et hos filios lucis, illos vero filios sæculi appellat. Idem Jansenius ait: « Bene autem « opponit filios lucis filiis hujus sæculi, significans « sæculum hoc tenebrorum esse, et filios ejus esse « filios tenebrarum, quod ad exaggerationem et « reprehensionem nostræ oscitantie facit, quod « eis, qui luce donati sunt, major conveniebat « prudentia, quam his, qui tenebrarum sunt filii. » Venerabilis Beda eamdem distinctionem et diversitatem adducit, quæ est inter electos et reprobos. « Filii sæculi, et filii lucis vocantur, quomodo filii « regni, et filii perditionis, cujus enim unusquisque agit opera, ejus cognominatur et filius. »

13. — Lucas Brugenensis de filiis lucis ita scribit, qualitates illorum exponendo: « Hominibus qui « luce divina quoad animos, mentesque illustrati « diligunt lucem, id est, Deum, justitiam, virtutem, « æternam vitam, et quæ luce digna sunt, faciunt; » de quibus Apostolus ad Ephesios, v, 8, scribit: *Ut filii lucis ambulate.*

14. — De filiis sæculi scribit Cajetanus: « Hoc « est, habentes pro fine, quæ sunt hujus sæculi, « tanquam ex fine; qui est pater et principium in « moralibus, ideo filii hujus sæculi hebræico more « dicuntur. » Didaeus Stella ad hoc se reflectit, quod Sapientia Incarnata non dixerit solum, *prudentiores*, sed simul adjunxerit: « In generatione « sua, hoc est, in negotiis et secularibus rebus « tractandis; » siquidem ut plurimum in iis, quæ emolumenta et negotia temporalia et politica attingunt, Argi quidem sunt, talpæ vero in iis, quæ cultum et æternam animæ salutem spectant. Lyranus rationem reddit, cur mundani in his rebus terrenis sagaciores et callidiores sint, quam spirituales in rebus ad Deum spectantibus: « Magis, » inquit, « astuti sunt et fervidi in temporalibus « negotiis agendis, filiis lucis, id est, quam homines spiritualibus deputati sint in negotiis spiritualibus, » id quod experientia in multis verum esse demonstrat, ejusque has adductas causas: « Corruptio naturæ, per quam homo promior est ad « malum, quam ad bonum. Quia bona terrena sunt « sensibilia, et ideo fortius movent animam, quia « bonum non movet, nisi ut cognitum; » adducitque auctoritatem S. Augustini assentientis: « Invisa diligere possumus; incognita autem nequaquam; « sensibilia autem bona sunt magis cognita, quam « spiritualia, quia sensibilia sunt cognita per experientiam sensus, illa autem solum per fidem. »

15. — Lucas Brugenensis ait: « Verba sunt « Christi, occasione laudatæ prudentiæ iniqui hujus « villici, exprobrantis filiis Dei scordiam suam; » et vocem *prudentiores*, interpretatur: « Sagaciores, « solertiores, industrii. » Cajetanus exercitium seu practicum hujusce propositionis veritatem facit agnoscere: « Ut plurimum enim vera est, innumeræ enim versutias et astutias exerceant filii hujus « sæculi pro hac vita, quas filii lucis ignorant, « simpliciter gradientes in luce divine gratiæ, » Salmeron de hoc œconomio scribens, ingeniosam quamdam observationem adducit; nam circa illa verba: *Convocatis singulis debitoribus domini sui, dicit: Numquid sufficiebat, quod ex debitoribus decem præcipue a debitis ipsorum exoneraret, qui illi familiares erant, vel a quibus majorem sperare poterat gratitudinem? Cur igitur omnes vocavit? Difficilius enim erat in multis, quam in paucis hoc delictum tenere secretum, præterea omnes vocando, culpam suam notabiliter aggravabat, latrocinia et furta sua per hanc injustam debitorum domini sui diminutionem multiplicando: at vero prout hic Doctor acute notat, non solum omnes accesserit, sed singulos separatim: « Non ait omnibus, et ne « omnes simul vocaret, et non æqualiter remitteret, ut hic fecit, aliquis fraudem detexisset ex « his, cui minus donaret. »*

16. — Eusebius Emisenus, *Hom. in Evang.*, ait: « Prudentiores sunt illi in malo, quam isti « in bono, vix enim inveniantur, aliqui Sancti, « qui tantam prudentiam habeant in acquirendis « bonis æternis, quantum calliditatem isti habent « in acquirendis bonis temporalibus: pro eis enim « die nocteque vigilant, laborant, angustiantur. » Solertior et vigilantior fuit Judas in tradendo Christum, quam Petrus, Jacobus et Joannes erant vigilando, in ejus defensionem: *Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Matth.* xxvi, 40. De antico quodam apud Senecam scribitur, quod interrogatus, quid faciendo in aula consenuerit, responderit: « Injurias accipiendo, et gratias agendo; » multi quidem virtuosos homines reperierunt, qui se de acceptis injuriis non vindicabant, pauci vero, qui acceptas injurias per gratiarum actionem remunerent. Quis unquam inter bonos reperitur, quantumvis etiam is spiritualis fuerit, qui tot artibus et adinventioibus in gratia Dei proficere satagat, quot artibus adhibere solet, ut gratiam sibi et favorem apud Principem suum adaugeat, cui inseruit? Salmeron ait: « Mali pro suis cupiditatibus « exsaturandis magis sunt industrii et potentes, « quam sancti et justii pro Dei gloria illustranda. » Hanc injuriam Deus noster non videtur tolerare posse, quin hisce verbis lamentetur, dum videt quod mundus, dæmon et peccatum sequaces habeat, ad comparandum sibi æternam perditionem longe solertiores et studiosiores, quam sicut servi

sui, quibus quoddam sempiternæ beatitudinis regnum promittit. Unde Lucas Brugenensis ait: « Huc « præcipue respiciet Christus, tunc esse docens, « impius in suo genere plus sapere, et certius sibi « providere, cum agatur de rebus levibus et perituri, quam justos in suo genere, ubi de rebus « æternis questio est, et comparandis præsidis « vite immortalis. » Quod si diviti ali cui mercatori lucrum aliquod præsentetur, illud amplecti consilium, quod ei offertur, non differt in diem sequentem; et ideo S. Ambrosius ait: « Si aurum tibi « offeratur, non mihi dicis, cras veniam, sed jam « exigis; nemo differt, nemo se excusat; redemptio « anime offertur, et nemo festinat. »

17. — S. Isidorus, *lib. II de suo bono*, observat, quod mundus in omnibus professionibus vel statibus, homines habeat solertiores, magisque indefessos et industrios qui sudant, student, cunctisque se periculis exponunt, nec tamen aliud habent objectum, pro quo obtinendo id faciunt, quam gloriam mundanam, vel emolumentum aliquod, vel propriam satisfactionem, aut voluptatem: « Omnis « ars sæculi hujus strenuos amatores habet, et ad « exequendum promptissimos; » milites, mercatores, aucupi, et qui turpes sectantur amores, quantum laborant, quantum student, ut fines suos assequi possint? Mox vero differentia illius, quæ inter sectatores sæculi hujus et servos Dei intercedit, rationem superius insinuatam subjungit, nimirum id fieri: *Quia præsentem habent operis sui remunerationem*, quod in militia Christiana non item accidit: « Plerosque habet Deus sectatores languidos, tepidos, pigritie inertia congelatos; hoc perinde fit, « quod labor eorum non pro presenti, sed pro « futura remuneratione defertur. » Thomas de Kempis in aureo libello suo, *lib. III de im. Christi*, c. III, ita scribit: « Promittit mundus temporalia et « parva, et servit ei aviditate magna; Christus « promittit summa et æterna, et tepescunt mortali- « lium corda. » Quando populus Israeliticus, in Exodo, contra Aaronem se erigens, tumultuabatur, cumque violenter quasi ad fundendum illis idolum quoddam aureum perurgere contendebat, dicens: *Fac nobis deos*, non constat, ipsum tanquam divini honoris propugnandi zelotem se illis opposuisse, quin potius inanes et mollia aurea ad effectum fundendi idolum ab iis poposcit. Cajetanus id Aaronem per ingeniosam quamdam inventionem fecisse dicit, ut ab hac sua sollicitatione desisteret: « Ut dissensio domestica in qualibet domo oriretur, « reluctantis mulieribus et pueris; » sperabat enim fore, ut, dum se his ornamentis et auro privare debeant, omnes ad unum repugnarent; at vero spes illum valde fefellit, quia certaminis unusquisque in iis afferendis primus esse contendebat; quia quando de idolis nostris fabricandis agitur, profasi et prodigi sumus, neque ullus sumptuum

impendorum habetur respectus : at vero dum aliquid in subsidium necessitatis proximi, vel ad cultum Dei erogandum venit, nec pecunia adest, nec consilium occurrit illius accipiende.

18. — Porro sagacitatem et astutiam, quae virtuti Christianae et spiritui opponitur, in Michol Davidis conjuge apte delineatam videmus; haec enim cum de corporali conjungis sui vita salvanda agebatur, statum quamdam ex pannorum scrutis affabre effingere, eique vultum adjicere novit, adeo pulchre confictum, ut Davidis faciem ad vivum exprimeret, eamque statum intra lectum posuit, veluti altum obdormientem : at vero quando idem Rex ex speciali pietatis et religionis motivo, ante Arcam Domini saltare coepit, quantum ob hunc dignissimum divini obsequii actum adirata fuit? Quam acriter illum reprehendit? *Despexit eum in corde suo*; imo in verba improprii adversus illum erupit: *Quasi si nudaret unus ex scurris.*

Additiones.

a. — *Et laudavit dominus villicum iniquitatis.* Quis non miretur, quomodo potuit hic dominus, qui Deus est, laudare malitiosum hoc villici commentum? Porro opus illud pravum fuit et malitiosum furtum; furtum autem res laudis non est apud Deum, sed vituperio et supplicio digna. Deusne encomiales erit malitiosae rapinae? Respondet argute Origenes : « Et forsitan quod dicitur, *laudavit*, non secundum veram commendationem sed abusive dictam est, ut cum dicitur aliquem commendari in medio-cribus rebus, et quodammodo mirandos esse concursus et acumen, quibus vigor mentis elicitur. » Itaque vafre subdola villici furacitas minime laudatur, atque prudentiae honoratur elogio, vituperio potius dignissima; sed cum ipse sub praetextu misericordiae, damnosissimam avaritiae cupiditatem et propriae utilitatis libidinem celet, sub specioso titulo laudis, acriter reprehenditur et diffamatur. Deus enim merito delegit, et acriter castigat illos, qui sub zeli pallio pravus suas passiones tegunt.

b. — S. Augustinus, *lib. II Quaest. Evang., quaest. xxxiv*, ait : « Si laudari potuit ille a Domino, qui fraudem faciebat, quanto amplius placeat Domino, qui secundum illum praecipit illa opera faciunt. » Argumentatur Sanctus a minori ad majus. Si villicus, cum esset fraudulenter et injustus, ob astutiam ac providentiam, laudibus condecoratur; multo ergo majoribus encomiis ab ipso landabimur, si per justam eleemosynam nulli damnum, sed multis commoda contulerimus; tali autem modo pauperibus subveniendo, a Deo impetramus, quidquid petimus.

c. — *Quia prudentiores sunt filii hujus saeculi filiis lucis.* Dolendum est videre prudentiam, diligentiam et anxietates miras quibus filii hujus saeculi terrenis

hiscæ lucrandis incumbunt, quæ tamen Salomone teste ventus sunt et aura. Verum enim vero non solus Salomone veritati huic testimonium perhibuit, siquidem et Jeremias Prophetia suæ, *cap. 17, 3*, postquam terram per gyrum atente inspexisset et considerasset, absorptus in spiritu, nihil se in ea pulchri, aut boni conspexisse asserit : *Aspexit terram et ecce vacua erat, et nihil.* Ubi Hugo Cardinalis ait : « *Terram*, id est, temporalia, quæ revera vacua sunt et nihil. » Rex Assuerus centum viginti septem provinciis, ab India videlicet, usque in Æthiopiam imperabat habebatque conjunctissimum secum aulæ suæ primatè nomine Aman, qui tametsi ad summum usque humanæ prosperitatis apicem pertigisset, quia tamen a ludæo quodam, ut caput suum coram eo aperiret, obtinere non potuit, adeo ob id afflictus fuit, ut post recentiorum thesaurorum, dignitatum, deliciarum et dominiorum suorum catalogum, tandem in hæc verba conclusit : *Cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quandiu video Mardocheum Judæum sedentem ante fores regias.* *Esth., v, 13.* Ecce igitur quam verum sit omnia hujus mundi bona, purum quoddam nihilum esse, adeo nihilum, ut etiam qui in hoc mundo sublimes valde sunt, idipsum fateri cogantur, dum vel unica, ob reverentiam, facta capitis apertio iis abnuitur.

d. — Crassissima sunt tenebræ quibus sæculum hoc immergitur; cum enim tam facilia sint maxime pretii Dei bona, bonaque celestia, non tamen student illa lucrari, et omne studium in terrenis acquirendis collocant, quæ maximas involvunt difficultates.

VERSUS 9.

Et ego vobis dico : Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

Facite vobis amicos.

1. — Hi amici, quos nobis comparamus, pauperes sunt, inquit S. Bonaventura, *Ser. in hac Dom.* : « De divitiis temporalibus nobis amicos facimus, cum eis in temporalibus subvenimus, » juxta illud *Prov., XIX, 4* : *Divitiæ addunt amicos plurimos.* Didacens Stella lucrum considerat, quod nobis conciliamus, dum hanc amicitiam sectamur : « Quid « vilis, » inquit, « istis terrenis rebus. Tamen « istis celestia possumus emere, et amicos in « æterna beatitudine comparare, sed nos omnem « curam adhibemus in amicitias potentium et in « divitum conciliandis, Christus tamen oppositum « docet, videlicet ut pauperum amicitias quæra- « mus; » reddique rationem quamdam, quæ efficax est, nosque convincit; quia videlicet per amicitiam et benevolentiam regum et magnatum mundi hujus, tantum lucrari non possumus, quantum per

amicitiam pauperum, tametsi idipsum mundos non credat, siquidem hoc, ad quod nos reges et monarchæ terreni ad summum exaltare possunt, est, si nos in partem regni sui admittant; at pauperes efficiunt, ut integrum nobis acquiramus regnum Colorum : *Recipiunt nos in æterna tabernacula.*

De mammona.

2. — Cajetanus vocabulum istud Caldaicum esse scribit, quo tamen Syriaca lingua pariter utitur, et divitiis significat. Lyranus tamen scribit : « Mammona est nomen dæmonis, tentantis de divitiis male acquirendis, et ideo nomen ejus ad divitiis significandas derivatur. » Idem quoque Dionysius Carthusianus his verbis dicit : « Mammona est nomen diaboli, de divitiis male acquirendis, seu expendendis, aut avare conservandis tentantis. »

Iniquitatis.

3. — Jansenius advertit, quod Christus divitiis hoc titulo appellari, *mammona iniquitatis*, quia ut S. Hieronymus scribit : « Omnes divitiæ de iniquitate descendunt, et nisi alter perdidit, alter non potest invenire; » ac tandem verissimam sibi semper videri propositionem illam dicit : « Dives aut iniquus, aut iniqui hæres. » Et ideo Ecclesiasticus, *xi, 10*, dicit : *Fili, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris, non eris immunis a delicto.* Salvator nostro divitiis spinis similes esse dixit, quia sub illis serpentes, buffones, scorpiones, aliæque venenosa animalia latent, ad denotandum, quod omnia vitia ut plurimum apud divites invaldeant, et sicut spinæ nullum manui aperte dolorem conciliant, ita in pugno constrictæ carnes manus transfigunt et perforant : eodem modo bona temporalia, aurum et argentum in manu Eleemosynarii ejusdem, et liberalis hominis positum, nullum illi damnum affert, sed potius utilitatem, in manu vero avari constitutum conscientiam possidentis multis vulneribus lethiferis transfigunt.

4. — Lucas Brugensis dicit Salvatorem nostrum non sine mysterio divitiis appellasse *mammonam iniquitatis*, quin potius multas ob causas hoc eis nomen indidisse. « Primo, quia non sine iniquitate collectæ sunt, et innocenter congregari vix possunt. » Unde Apostolus in una epistolarum ad Timotheum, dicit, *I Tim., vi, 9* : *Qui volunt divites fieri, incidunt in laqueum diaboli, et desideria multa inutilia, et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem.* Secunda ratio est : *Quia non sine iniquitate asservantur;* unde idem Apostolus ad Ephesios, *v, 3*, avaritiam appellat : *Idolorum servitutem.* Præterea « Non sine iniquitate fere expenduntur, materia cum sint omnis iniquitatis, et irritamenta malorum; ad hæc, quia mendaces et fallaces sunt, fallunt enim possessores suos, qui-

bus felicitatem, omneque bonorum genus pro- mittunt. »

5. — Dionysius Carthusianus quoque divitiis hoc titulo : « *Mammona iniquitatis*, » vocari dicit : « Non quod in seipsis sint male et vitiosæ, sed « nullis de causis tales dicuntur. Primo, quia « multorum vitiorum sunt materia atque occasio, « propter quod ait Valerius : Dives currit ad libi- « tum, corruit ad illicitum. Secundo, quia commu- « niter inique acquiruntur, avare servantur, illicite « expenduntur. » Tertio vero loco aliam quamdam, etiam ab aliis sacris Expositoribus adductam, rationem tangit, dum ait : « Insuper divitiæ dicuntur « iniquitatis, quasi inæqualitatis, quia inæqualiter « possidentur et non æque retinentur, quia quod « quis ultra necessaria vitæ sibi reservat, nec « proximorum necessitati communicat, mammona « iniquitatis censetur. »

6. — S. Thomas in *Summa* sua, *II, II, q. 32, art. 7*, eandem expositionem tradit, dicens : « Mammona iniquitatis, id est, inæqualitatis; » bona enim hæc temporalia, ingenti cum inæqualitate inter homines distributa conspiciuntur, servato tamen in omnibus divinæ providentiæ ordine, qui errare nescit, ut videlicet divitiis suas dives pauperi communicet et per hanc communicationem, cœlum lucratur; pauper vero per mendicitatem et verecundiam suæ, quam eleemosynam petendo patitur, patientiam tolerantiam, vitam quoque æternam et ipse acquirat : *Beati pauperes*, quæ prima est inter reliquas beatitudines. Unde S. Augustinus, *Hom. 1*, ait : « Plus tibi dedi, ut haberes unde pauperi dares, « pauperi non dedi ob hoc, ut te probarem, non « quia ambobus non habui unde darem, sed per « pauperem volui te probare. » S. Bonaventura, *Serm. v in hac Dom.*, ait : « Inique, id est, non « æque dispensantur, cum indigni plus vel minus « abundant; vel quilibet, ut dicit Glossa, mammona « perdet, ut per eas deperdatur homines. » Cajetanus quoque eandem reflexionem his verbis facit : « Divitiæ in genere, appellantur divitiæ ini- « quitatis, hoc est, inæqualitatis, eo quod inæqua- « liter divise sint, ita quod non a vitio, sed a « relatione inæqualitatis appellantur divitiæ ini- « justæ, seu iniquæ; possunt nihilominus a vitio « injustitiæ denominari; eo quod raræ vel nullæ « sunt divitiæ, in quarum congregatione, seu con- « versatione non intervererit peccatum, vel habentium, vel ministrorum. » Divisio bonorum temporalium ab initio facta, injusta utique, rationique naturali contraria futura fuisset, si ideo inæqualitas admissa fuisset, ut unus esuriret, alius ebrius esset; pauperes, qui majorem et numerosiorem generis humani partem constituunt, per hanc divisionem facultatam illarum, quas, de Jure naturali, cum omnibus aliis hominibus habebant communes, bonis illis sine consensu et tyrannice spoliati fuis-

sent, nisi illis aliquid super bona divitum jus fuisset reservatum; nunc vero in tantum illi abundant et pauperes in egestate vivunt, in quantum divitibus hæc super divitias illorum imposita est pensio et obligatio, ut hos de bonorum suorum superfluis sustentent, adeo ut substantia terrena ad divites quoquecumque cum hoc vinculo et obligatione transeat. S. Basilius ait, *Serm. II in avor. divit.*: « Si a fateris, temporalia bona tibi divinitus provenisse, an injustus est Deus, inæqualiter nobis res distribuit? Cur tu abundas, ille vero mendicat? Nisi ut tu bonæ dispensationis merita consequaris, ille vero patientiæ bravissimè decoretur? Inæqualitas divitiarum in profectum deservit salutis æternæ, dum divites per misericordiam et fidem facultatum suarum dispensationem, pauperibus subveniunt, hi vero per patientiam sibi acquirunt cælum. Idem S. Doctor alibi quasi idem dicit; interrogat namque divitem, undenam suas haberet divitias: « Si a casu dixeris provenire, impius es, cum cum non agnoscas, qui te condidit, nec ei qui dedit, gratiam rependas; » si vero illas a Deo tibi datas esse fatearis, quoniam sine illis tibi datas esse existimas? « Non enim injustus est Deus, quia ea quæ sunt ad communem vicium inæqualiter dividerit; cur ergo tu dives es et ille pauper? Profecto non ob aliam causam, nisi ut tu benignitatis et fidelis administrationis mercedem recipias, ille vero patientiæ præmiis honoretur. »

7. — Advertendum hoc loco est, quod Lucas Brugenis in horum verborum expositione scribit: « Quomodo enim inique dicantur divitiæ, vitium ab hominibus est, ipsa natura cum sint bonæ; ac proinde Christus illas intitulavit *mammona*, quo nomine simulacrum quoddam marmoreum, ligneum, vel metallinum, aut fictile exprimitur, quod tamen non ex se iniquum est, sed propter impietatem et errorem eorum, qui illi adorationem et cultum læteticum exhibent: « Iniquum est, non in se, sed errore eorum, qui pro Deo illud colunt et expectant ab eo, quod Dei est dare; horum error idolo, illorum vitium divitiis iniquitatem adgenerat. » Albertus Magnus similiter ait: « Nec sunt istæ divitiæ, nisi iniqui, qui in eis constituunt spem, atque copiam beatitudinis suæ, a justis vero cum hæc possidentur, est quidem ista pecunia, sed non sunt illis divitiæ, nisi cœlestes et spirituales. » Lyranus quoque hunc errorem detegit, dum ait: « Dicuntur mammona iniquitatis, quia frequenter ad iniquitatem inducunt et implicant, non tamen per se, sed ex abusu hominum; » qui idem testimonium citat S. Ambrosii, dicens: « Sicut divitiæ impedimenta sunt reprobis, ita probis sunt adjuvamenta virtutis. »

8. — Hugo Cardinalis advertit, quod multi dictum hoc Christi pro suo arbitrio exponentes, facillime se in barathrum perditionis precipitare pos-

sunt, dum sibi ex his verbis licitum esse arbitrantur furari, ut dari eleemosyna possit; et ideo ait: « Non est intelligendum de mammona iniquitatis, id est, pecunia inique acquisita et injusto titulo possessa, sed intellige de mammona iniquitatis, id est, de divitiis quæ solent facere iniquos, id est, solent esse materia iniquitatis; vel potest id exponi, de divitiis inique acquisitis, vel inique relictis, eas restituendo. » Eadem est interpretatio Lyrani, dicens: « Potest exponi de divitiis, iniquo affectu, vel malo actu acquisitis, de quibus tamen potest eleemosyna fieri. » Exemplum esse potest in mercede prostibuli: « Dare enim talia pauperibus, est facere sibi amicos de mammona iniquitatis, id est, de divitiis iniquo actu, vel affectu acquisitis; » unde utilissimum quoddam suggerit monitum, ut eleemosynam a restitutione distinguere sciamus: « Si injusto titulo acquirantur, vel possideantur divitiæ, de eis non debet dari eleemosyna, sed est restitutio faciendæ. » Eleemosyna autem faciendæ est de divitiis male acquisitis, quando illæ nullam habent annexam obligationem restituendi. Unde Cajetanus quoque advertit, non esse faciendæ extorsiones aut rapinas, sub prætextu voluntatis dandi eleemosynam: « Quoniam vicium pugnat divinis præceptis, eleemosynæ sacrificium offerre de rapina. »

Ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

9. — Invitatur hoc loco, ad trutinandum pondus hujusce ab æterna et prima Veritate et Patris Sapientia prolata propositionis; ait enim Jansenius: « Expendenda autem est expresse vis et pondus hujus sententiæ Dominice, qua nulla alia efficacior esse potest ad eleemosynas commendationem, ad quam homines sunt tardissimi. » S. Gregorius notat, hæc verba valde esse efficaciam ad deprimentam illorum superbiam, qui ob suas eleemosynas efferuntur et turgescunt: « Si enim eorum amicitias æterna tabernacula acquirimus, dantes proculdubio pensare debemus, quia patris potius munera offerimus, quam egenis dona largimur: qui itaque nunc temporale subsidium pauperi tribuit, ab eo postmodum perpetuo recepturus, ut ita dicam, quasi ad frugem terram excolit, quæ quod accepit uberius reddit. » Theophylactus quoque hujus sollicitudinis prerogativam considerat, dum ait: « Æterna tabernacula pauperibus in Christo constituta sunt, in quæ possunt recipere eos, qui hic ipsis, amice de bonis, quæ sunt Dominica, largiuntur; felix permutatio, cum temporalia permittant æternis. » S. Bonaventura, *Serm. v cit.*, eleemosynam non gratis, sed ad usuram dari considerat: « Ecce non gratis pauperi eleemosynam tribuisti, sed hospitium æternum tibi conduxisti. » Citatque S. Au-

gustinum, cujus hæc præclara verba adducit: « Præbe lectum et accipe cælum; præbe calicem aquæ frigidæ, accipe torrentem voluptatis eterne. » Lucas Brugenis Chrysologum adducit, lucrosissimam ingeniosissimamque non docentem alchimiam; dicit enim: « Ars artium peritissima est eleemosyna, non enim domos nobis fabricat lætæ, sed vitam æternam impendit. » Querit autem hic Lucas Brugenis: « Quomodo pauperes recipiant in cælum amicos suos divites? Imperio, aut auctoritate absoluta in cælum recipere, solius Dei et Christi est; quod autem pauperum causa et gratia facit Deus, hoc ipsi facere dicuntur: pauperum autem causa in cælum recipit, non raro propter preces et intercessionem eorum quamplurimi faciunt, sive illi in terra adhuc agant, sive in cælo. » S. Augustinus rationem reddit de modo, quo pauperes benefactores suos in paradysum intronitunt: « Non propria potestate quasi gratificando recipiunt, sed promissione et permissione illius, qui eos consilio præmonuit, ut sibi amicos facerent, et qui seipsum pasci, vestiri, hospitio recipi, visitari in unoquoque minorum suorum, liberatoris bonitate dignatus est; » ac tandem S. Augustinus pro conclusione, doctrinam quamdam affert utilissimam, maximeque necessariam divitibus ad hoc ut pauperibus, clausis oculis, divitias suas concedant, tametsi hi etiam ab æterna beatitudine reprobi essent: « Ergo si forte pauperes, quibus benefactum fuerit, ipsi a morte exclusi fuerint tabernaculis æternis, Christus ipse propter eleemosynam, recta pique mente exhibitam, recipiet. » Et ratio est, quia Christus se hanc eleemosynam directe et immediate recepisse declarat, dicens, *Matth.* xxv, 40: *Mihi fecistis*; ipse pro paupere fide jubet, sequi obidem facit, vel ut Jansenius ait: « Sibi imputat factum, quod illis impenditur. »

10. — Idem Jansenius notat, quam divites ad augendum et amplificandum redditus suos, avidi sint et cupidi: « Cum divitiis homines fere queant sibi facere questum et lucrum augere, ostendit, qua ratione sibi per eas maxime prospicere possint, non in aliquot annos sed in perpetuum. » Divitiæ natura sua instabiles sunt, sed ecce tibi illas in sempiternum stabilendi modum, quo servato illas nunquam perdere possis. Ad hæc tametsi divitiæ *mammona iniquitatis* appellantur, atamen ostendit Dominus, quomodo injustitiam illam nobis vertere possimus in justitiam. »

11. — Patriarcha Abraham tres illos viatores sub tabernaculo suo lectum recipere omni conatu studuit; sed nota modum, quem hac in re observat: *Dominus*, inquit, *si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum*, videtur potius æquum fuisse, ut viatores illi charitati se Abraham commendarent, quam ut ipse sollicitaret illorum gra-

tiam. Oleaster ait: « Docet nos non gratiam facere pauperi, cum hospitio recipiendo, sed majorem accipere, si se illi a nobis recipi permittant. » Ita vere Abraham contigit, prout ab immensis, quæ in retributionem impense illis hospitalitatis accepit, beneficiis, facile deduci potest. Unde Chrysostomus, *Hom. ix de panem.*, ait: « Mercatura, negotiatioque tua cælum est: da panem et accipe Paradysum; parva da et magna suscipe; da mortalitatem et accipe immortalitatem. » In vita S. Joannis Eleemosynarii Patriarchæ Alexandrini refertur, quod cum die quadam Episcopum quemdam, cui nomen Troilus erat, ad eleemosynam erogandam invitasset, is potius ex verecundia, quam non dando subisset, quam ex interno pietatis instinctu, mox triginta libras in pauperes distribuit, quos tamen ipsum paulo post vehementer ponituit, adeo ut præ morore animi in febrim incidens, lecto aliquamdiu affixus fuerit; quod S. Joannes intelligens, eundem domi suæ visitans, subridendo affatus est, his fere verbis: Nolo ut eleemosyna a te præteritis diebus erogata, in tuum videatur data fuisse dispendium, sed meis illam rationibus adscribe, a me tibi restituendam; ipse enim Patriarcha eum ad faciendam charitatem illam extimularat, eo quod eleemosynarius illius pro illo tempore nihil secum pecuniarum haberet, quas erogare posset; precepit igitur illas triginta libras eidem restitui; quo facto Troilus Episcopus protinus convalescere et lecto se recipere visus fuit; sanctus vero Patriarcha apocham quamdam seu chyrographum ab eo expellit, in qua se premium illud, quod pro eleemosyna erogata a Deo recepturus fuisset pleno jure Patriarchæ cedere confiteretur; quod ille chyrographum cum Patriarchæ expeditisset, sequenti nocte visionem quamdam a Deo habuit, in qua pulcherrimum illi et opulentissimum ob oculos palatium staretur, cujus frontispicio inscriptum erat: Hæc est domus, in qua deinceps in sempiternum requiescet Troilus Episcopus; quam ille scripturam cum lætis oculis conspexisset, subito ibidem gravis quidam vir senatorii ordinis cum pluribus aliis comparuit, qui delecta scriptura præfata, hunc præfatum palatium titulum inscribi jussit: Hæc est domus, quam sibi Joannes Episcopus Alexandrinus triginta libris comparavit; evigilans autem Episcopus, totamque rei seriem sancto Patriarchæ enarrans, protinus resipuit et ex avaro magnus deinceps factus est Eleemosynarius.

Additiones.

a. — *Et ego dico vobis: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, etc.* Eleganter S. Bernardus, *Ep. cii*, ait: « Si sapias, non contemnes eorum amicitiam quos Veritas beatos clamat, et reges pronuntiat colorum. Amicitia pauperum regum: amicos constituit, amor paupertatis reges. » Et est regie potestatis beare pro voluntate amicos.

Facite, inquit, vobis amicos. Vides ergo, quia magna dignitas, sancta paupertas, ut non modo patrocinitibus ipsa sibi non querat, sed et ferat indigentibus. Magna inquam dignitas et paupertatis laus. Dicendum tamen est cum S. Basilio, super illa Psalmistæ verba, *Psal. xxxii: Hic pauper clamavit et Dominus exaudivit eum*: « Non semper laudabilis « paupertas sed que juxta consilium Evangelicum « libera voluntate suscepta perficitur. » Et paulo post subdit: « Non qui eget, omnino beatus est « prædicandus, sed qui omnibus orbis thesauris « mandatum Christi potius existimat. Hos et Domi- « nus beatos dicit: *Beati, inquit, pauperes spiritu*; « non qui pauperes sunt, hoc est inopes, sed qui « paupertatem certa animi destinatione prælege- « runt. »

b. — Sanissimum, ac suavissimum consilium Dei, ut de mammona iniquitatis faciamus amicos, qui in tempore defectionis nos recipiant in æterna tabernacula; utcumque enim nunc floræas, bonisque omnibus abundes, te manet tempus defectionis, in quo tibi omnia hæc temporalia deficiant, et omni-

bus nudus cogaris ire in domum æternitatis. Væ tibi, si nihil tibi invenias amicorum manibus translatum! Hi amici, quos nobis comparamus, pauperes sunt, inquit S. Bonaventura: « De his divitiis tem- « poralibus nobis amicos facimus, cum pauperibus « in temporalibus subvenimus. »

c. — Hic mandat Dominus ut pauperes et egenos faciamus nobis amicos, quorum paupertatem ampla est dignitas, ut non solum sibi, sed etiam aliis possint suis orationibus parare æterna tabernacula. Sic ipsi degunt in cœlis ut sibimetipsis, ac aliis valeant parare sedes.

d. — Jubet Dominus de mammona iniquitatis facere amicos, ad hoc ut cum defecerimus, id est, vita hæc defuncti fuerimus, ob elemosynas datas præstent nobis auxilium in receptione ad æternam vitam; sed non jubet per quantum hos nobis facere debeamus amicos, ad docendum nos, a multis parum pro cœlo expendi, quia Deus illud a nobis pro illo acceptat quod habemus, etiam solum bonam voluntatem, si plura dare nequeamus.

DOMINICA NONA POST PENTECOSTEN

EVANGELIUM LUCE, CAP. XIX, VERS. 41

41. Ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam, dicens :
 42. Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
 43. Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique.
 44. Et ad terram prosternent te, et filios tuos qui in te sunt, et non relinquunt in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.
 45. Et ingressus in templum cepit ejicere vendentes in illo et ementes, dicens illis :
 46. Scriptum est : Domus mea, domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.
 47. Et erat docens quotidie in templo.

VERSUS 41.

Ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam.

Ut appropinquavit.

1. — « Non solum gressu corporis, » inquit Hugo Cardinalis, « sed etiam compassionis affectu; sed « inutiliter, quia civitas non appropinquavit illi « penitentia. » Didacus Stella similiter considerat, quod tametsi Deus noster animæ nostræ, peccatis immerse, appropinquet per gratiam suam, nos tamen ab ipso prececi abeamus per nostram obstinationem : « Singulis diebus Deus appropinquat ad

« peccatores, in sceleribus et vitiis obstinatos, ac « suæ gloriæ lumine irradiat eos, cum tamen mi- « serimi et obcecati, inspirantem et saluberrime « exhortantem non recipiant. »

Videns.

2. — S. Bonaventura hunc Christi obtutum non solum corporis, sed etiam pietatis suæ radiū quemdam fuisse scribit : « Non tantum oculis cor- « poris, verum etiam aspectu pietatis; quia prospexit « de excelso sancto suo : *Dominus de cælo in terram « aspexit, ut audiret gemitus compeditorum, etc.* »

3. — S. Antonius de Padua, *Serm. in Dom. X post Pent.*, hæc duo verba, *Videns flevit*, conjunctim con-

siderat, ac proinde exclamat dicens : « O anima, si « videres, fletes; sed quia non vides, ideo non « fles. »

4. — Didacus Stella felicem Jerosolyman futuram fuisse dicit, nisi hoc Christi aspectu abusa fuis- set : « Felix illa quidem si hæc visione non fuisset « abusa; non enim solet ex Dei intuitu sequi perdi- « tio, sed salus; » adducitque Zachæi et Matthæi exemplum, quos Deus suo aspectu dignatus fuit : « Misertus est eis et eos convertit; ceterum cum « Christus hunc intuitum nihil civitati profuturum « videret, super eam misericordia commotus la- « crymatus est. »

Fleuit.

5. — S. Bonaventura ad hoc se reflectit, quod Christus tribus solum vicibus, juxta sacræ Scripturæ testimonium, pro nobis flevisse legatur : « Nota « quod Christus legitur ter flevisse pro nobis, super « Lazarum suscitandum, super Jerusalem, ut hic, et « in cruce, ex quo fuit pietas Christi perfectissime « manifesta ad nos. » Contemplativi quidem, ipsum quoque in infantia flevisse meditantur, sed hoc est illius ætatis proprium. Quando Lazarum ad vitam revocavit, plorabant quoque circumstantes, at vero solemnī usu receptum est, quod parentes et amici defunctos suos defleant, et ut dicit Apostolus : *fleant cum flentibus.* In cruce pariter quid mirum est, ipsum lacrymas effundisse, quando in ea simul totum suum effudit sanguinem : *Clamore valido et lacrymis exauditis est, præterquam quod dolorum, quos patiebatur, atrocitas hæc lacrymas naturali- ter producere poterat; at vero summe mirandum est, quod nunc ploret, quando tota Jerosolyma festiva, cum olivis et victoriosis palmis et acclamationibus, ad ejus se triumphum accingit; ac proinde fletus hujus rationes examinare necessum est.*

6. — Enimvero Evangelium nos de causa tristitiæ Christi, dubios aut anxios esse nequaquam permittit; causa etenim fuit civitatis illius ruina et excidium, quod videbat adeo illi esse propinquum : « Res observatione digna, » inquit Lucas Brugensis, « quod Romani eodem in loco in montem Oli- « veti castra ponere, et eodem fere die proximo « ante Pascha civitatem obsidere coeperunt, quo « Jesus prædixit, ac delevit visæ excidium. »

7. — Lyrannus, per civitatem hæc sanctam, in sensu allegorico, sanctam Ecclesiam intelligit : « Civitas hæc est Ecclesia, que tempore Antichristi « sic angustabitur et prosternetur, quod pauci « audebunt se Christianos profiteri. »

8. — Albertus Magnus ait : « In medio suæ « exultationis, quando cum ramis excipiebatur, « flevit civitatis excidium, quod meruit in sua « passione. » Et hæc est causa, inquit idem mag- nus Præsul, cur Ecclesia in Dominica Palmarum, post repræsentatum hunc triumphum solita sit

logere in memoriam hujus planetas, passionis historiam. Hugo Cardinalis postquam hæc eandem considerationem exposuisset, subjungit : « Nec « solum introductum est hoc in Ecclesia, propter « Dominicæ facti representationem, sed etiam ut « per ipsum moraliter nos instruat Ecclesia, quod, « in quantacumque gloria sit aliquis, non est gau- « dendum, quia extrema gaudii luctus occupat. » Et hoc est mysterium, ob quod in summorum gaudiorum culmine constitutus, quando in sua transfigura- tione, gloriam, qua fruebatur in anima, transmisit ad corpus, ad temperendam lætitiæ et excessivum illum cordis jubilationem, penosam et amarum mortem sibi reduxit ad memoriam, *Luc., ix, 13 : Dicebant excessum ejus, quem completurus erat; ut nos doceret, quod in medio lætitiæ, doloris non sit deponenda memoria, Prov., xiv, 13 : Risus dolore miscabitur.* Dionysius Carthusianus, *Serm. in hæc Dom.*, ait : « Edoceamur, ne in die bonorum immemores simus « malorum, neque in die nos extollemur honoris. » Considera, qualia fuerunt totius populi illius obsequia, honores et acclamationes festivæ et ex alia parte Salvatoris nostri moderationem : « Nequa- « quam inaniter motus est, sed futura intuens « mala, ad compassionem et lacrymas est induc- « tus. » Indeque pro omnibus illis, qui in prosperitatis temporalis culmine positi sunt, utile hoc deducit documentum : « Si ergo quandoque aliqua « corporalis aridet prosperitas, aliquis honor sive « promotio, tunc magis ad interiora nostra redea- « mus, vereamur, ne forte in vita hæc recipiamus « bona transitoria pro mercede futura. » Vult quoque per hunc fletum nos docere, quod dum ab hoc mundo in sublime evehimur et promovemur, tristandum potius nobis sit quam gaudendum, quia nimia serenitas ingentes communitur minatur ad- versitates; naves pretiosas mercibus onustæ facilius merguntur in dulcibus fluminum vadis, quam in maris aquis falsis. Prævidebat Salvator nos, quod illud populare : *Euge, Euge*, faustæque ille ejusdem populi acclamationes, *Matt., xxi, 9 : Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel*, tandem eadem septimana in opprobria et contumelias, nec non in tumultuosos illos clamores, quibus vociferabantur : *Tolle, tolle, crucifige eum, terminandæ essent. Beati, qui nunc fletis*, inquit Salvator, *Luc., vi, 21. Non dixit nos beatos in gaudiis et prosperitatibus huma- nis, sed beatos nos appellavit in lacrymis. I Petr., iii, 14 : Si quid patimini propter justitiam, beati. Qui te beatum dicunt*, inquit Isaias, *i, 12, ipsi te decipiunt*; proinde S. Augustinus dicit : « Mundus iste « periculosior est blandus, quam molestus; et « magis cavendus, quam illiciti diligii, quam cum « admonet, cogitque contemni. » Nunc cum in triumphum Christi educitur, plorat; at vero eadem septimana, dum ad patibulum eductus fuit, lætus et hilaris exstitit, *Matth., xxvi, 30 : Hymno*